

ความคิดเห็นของผู้ประกอบการโคนมในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนต่อการเข้าสู่มาตรฐานฟาร์ม

Opinions of Dairy Cattle Farm in the Upper Northern Thailand

Towards Adopting Good Agricultural Practices

ณัฐวิทย์ อิมมาก* และอรพิน สันติธีรากุล**

บทคัดย่อ

การค้นคว้าแบบอิสระเรื่อง ความคิดเห็นของผู้ประกอบการโคนมในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนต่อการเข้าสู่มาตรฐานฟาร์ม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ประกอบการโคนมในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนต่อการเข้าสู่มาตรฐานฟาร์ม และเพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนให้กับเจ้าหน้าที่สำนักงานปศุสัตว์เขต 5 กรมปศุสัตว์ ในการวางแผนผลักดันให้ผู้ประกอบการโคนมในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนเข้าสู่มาตรฐานฟาร์ม วิธีศึกษาได้ทำการศึกษาโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม โดยมีสถานที่เก็บข้อมูลคือ ศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน 35 ศูนย์ จากผู้ประกอบการโคนมในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน 350 ราย โดยทำการแบ่งกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วน โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และใช้สถิติเชิงอนุมาน ประกอบด้วย การทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA)

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 52.60 ได้เข้าสู่มาตรฐานฟาร์มแล้ว เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 41-50 ปี มีสถานภาพสมรส มีระดับการศึกษาประถมศึกษาหรือต่ำกว่า ระยะเวลาในการประกอบกิจการเลี้ยงโคนมมาแล้ว 5-10 ปี โดยเริ่มก่อตั้งฟาร์มด้วยตนเอง เป็นฟาร์มขนาดกลางมีโคนม 20-100 ตัว ปริมาณน้ำนมดิบที่ผลิตได้ 101-300 กิโลกรัมต่อวัน มีคนที่ทำงานในฟาร์มทั้งหมด 1-3 คน มีรายได้จากการประกอบกิจการโคนม 50,000-100,000 บาทต่อเดือน มีรายจ่ายจากการประกอบกิจการโคนม น้อยกว่า 50,000 บาทต่อเดือน มีแหล่งเงินเชื่อในการประกอบกิจการโคนม คือ สหกรณ์โคนม สำหรับฟาร์มที่เข้าสู่มาตรฐานฟาร์มแล้ว จำนวน 184 ฟาร์ม ส่วนใหญ่ เข้าสู่มาตรฐานฟาร์มมาแล้ว 3-6 ปี เหตุผลที่เข้าสู่มาตรฐานฟาร์ม 3 ลำดับแรก คือ ได้รับค่าน้ำนมดิบเพิ่มจากศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบ ทำให้โคนมมีสุขภาพดี ปลอดภัย และการเลี้ยงโคนมมีระบบมากยิ่งขึ้น ตามลำดับ เงินลงทุนเพื่อปรับปรุงให้ผ่านการรับรองมาตรฐานฟาร์มใช้ น้อยกว่า 100,000 บาท สำหรับฟาร์มที่ยังไม่เข้าสู่มาตรฐานฟาร์ม มีเหตุผลที่ยังไม่ขอรับรองมาตรฐานฟาร์ม 3 ลำดับแรก เพราะต้องใช้เงินลงทุนสูง รองลงมาคือ มีปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่การเลี้ยงที่ไม่เหมาะสม และขั้นตอนในการตรวจประเมินของกรมปศุสัตว์มีความยุ่งยาก ตามลำดับ หากจะเข้าสู่มาตรฐานฟาร์มต้องใช้เงินลงทุนเพื่อปรับปรุงให้ผ่านการรับรองมาตรฐาน น้อยกว่า 100,000 บาท

ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นต่อมาตรฐานฟาร์มโคนม โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย ในรายละเอียด พบว่า ผู้ประกอบการฟาร์มโคนม มีความระดับความคิดเห็น ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ในมาตรฐานฟาร์ม ด้านการผลิตน้ำนมดิบ ด้านน้ำใช้ในฟาร์ม และในระดับเห็นด้วย ในมาตรฐานฟาร์ม ด้านสวัสดิภาพสัตว์ ด้านอาหาร

* นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

** รองศาสตราจารย์ อาจารย์ภาควิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สำหรับโคนม ด้านองค์ประกอบฟาร์ม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสุขภาพสัตว์ ด้านการจัดการฟาร์ม และด้านการบันทึกข้อมูลตามลำดับ สำหรับค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 โดยจำแนกตามสถานะฟาร์ม และ ขนาดของฟาร์ม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยว่า การเข้าสู่มาตรฐานฟาร์ม มีความจำเป็นในการพัฒนาฟาร์มให้มีระบบและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งจะทำให้โคนมมีสุขภาพดี น้ำนมดิบที่ได้จะมีปริมาณที่มากขึ้นและมีคุณภาพมากยิ่งขึ้นด้วยในการทำงานของเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์นั้น มีกระบวนการที่ยุ่งยาก ลำบาก ควรมีการปรับปรุงให้สะดวกและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น สำหรับสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม ยังขาดแคลนเป็นจำนวนมาก กรมปศุสัตว์ หรือสหกรณ์โคนม/บริษัท ควรจัดให้มีสัตวแพทย์ประจำศูนย์ เพื่อมาช่วยดูแล ทั้งในด้านขององค์ความรู้ในการเลี้ยงโคนมที่ถูกต้อง การจัดการอาหาร การจัดการสิ่งแวดล้อม การดูแลสุขภาพสัตว์ การรักษาและการป้องกันโรค เป็นต้น สำหรับผู้ประกอบการฟาร์มโคนมในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนที่ยังไม่เข้าสู่มาตรฐานฟาร์ม ส่วนใหญ่แล้ว มีปัญหาด้านเงินทุนในการลงทุนเพื่อปรับปรุงฟาร์มให้ได้มาตรฐานฟาร์ม หากมีแหล่งเงินทุน ดอกเบี้ยต่ำ มาช่วยในการสนับสนุน ก็จะให้มีฟาร์มเข้าสู่มาตรฐานฟาร์มเพิ่มมากขึ้น

ABSTRACT

The objective of this independent study was to obtain the opinions of dairy cattle farm owners in upper northern part of Thailand towards decision to join Good Agricultural Practices (GAP) and to gather information for the staff of the 5th Regional Livestock Office in order to encourage dairy farm owners in the upper northern part to join Good Agricultural Practices (GAP). The data was collected from 350 dairy farm owners in the area. The samples were divided proportionally. The data was analysed using descriptive statistics, namely frequency, percentage, mean, T-test, and One-way ANOVA.

It was found from the research that most questionnaire respondents had already joined Good Agricultural Practices. Most were married men, 41–50 years old with primary school education or lower. Most had been in dairy farm business for 5–10 years. Most started their own farms which were medium in size (20–100 cattle). The amount of raw milk they produced was 101–300 kilograms per day. They had 1–3 employees working in the farm. Their income was 50,000–100,000 baht per month. Their expenses were less than 50,000 baht per month. Their source of financial loans was Dairy Farm Cooperative. Of the 350 samples, 184 farms had joined Good Agricultural Practices, for 3–6 years. The first 3 reasons they joined Good Agricultural Practices were they got additional pay for raw milk from the centre, the cattle was in good health with no diseases, and the farm was more systematic in operation, respectively. The capital for the improvement to join Good Agricultural Practices was less than 100,000 baht. As for the farms that had not yet joined Good Agricultural Practices, their first 3 reasons for not joining were the capital needed for improvement of the farm was high, there was a problem with inappropriate farming areas, and the Livestock Office had complicated assessment process, respectively. They needed less than 100,000 baht in order to join Good Agricultural Practices.

The overall opinions of the respondents towards Good Agricultural Practices was at the “agree” level. In details, the opinions were at the “highly agree” level towards the following factors: raw milk production, and water used in the farm. Their opinions were at the “agree” level for the following factors: cattle food, farm structure, environment, animal health, farm management, and information recording, respectively. The average mean of the difference in their opinions was at the statistical significance of 0.05, according to the differences in their farm status and farm size.

The overall response to Good Agricultural Practices was a positive one. The respondents saw that they needed to upgrade their farms to the standard so that their cattle would be more healthy and yield more raw milk with better quality. The respondents’ opinions towards the operation of Livestock Office was that the process was too complicated and slow; this had to be improved. There was a shortage of veterinarians at the farms. Livestock Office should provide more veterinarians at the centre so that they could help farm owners with knowledge about dairy farm operation, animal food, environment management, animal health management, and treatment and disease control. Farm owners who had not joined Good Agricultural Practices had problem with capital to improve their farms. If they could find financial sources with low interest rate, more farm owners would join Good Agricultural Practices.

บทนำ

กรมปศุสัตว์ ได้ให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมโคนมเป็นอย่างมาก โดยมีเป้าหมายสนับสนุนให้ผู้ประกอบการโคนมผลิตน้ำนมดิบ เพื่อทดแทนการนำเข้าน้ำนมและผลิตภัณฑ์นมจากต่างประเทศ แต่ปัจจุบัน อุตสาหกรรมนมของไทยยังประสบปัญหาต่างๆ เริ่มตั้งแต่ผู้ประกอบการโคนมยังประสบปัญหาด้านคุณภาพการเลี้ยง ด้านสุขภาพโคนม ด้านการจัดการสภาพแวดล้อม ต้นทุนอาหารที่สูงตลอดจนต้นทุนแฝงต่างๆ ที่เกิดจากการจัดการที่ไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพน้ำนมดิบไม่มีคุณภาพ ส่งผลไปยังโรงแปรรูปน้ำนมอีกทั้งยังมีการแข่งขันกับการนำเข้าของนมผงอีกด้วย ซึ่งเป็นปัญหาในปัจจุบันนี้ (กรมปศุสัตว์, 2557)

สำหรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มโคนม (มาตรฐานฟาร์มโคนม) จัดว่าเป็นมาตรฐานสินค้าเกษตรภายใต้ พ.ร.บ. มาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 แบบมาตรฐานทั่วไป ซึ่งมาตรฐานฟาร์มโคนมนี้ มีการกำหนดเกณฑ์การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มโคนม โดยมีการครอบคลุมตั้งแต่การเลี้ยงในฟาร์ม จนกระทั่งถึงศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบ หรือโรงงานแปรรูป โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ได้โคนมที่มีสุขภาพดี มีน้ำนมดิบที่มีคุณภาพปลอดภัย เหมาะแก่การบริโภค และไม่ก่อให้เกิดมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อมการเข้าระบบมาตรฐานฟาร์มโคนม เพื่อให้ได้น้ำนมดิบที่ถูกต้องลักษณะและมีคุณภาพเหมาะสมกับผู้บริโภค (สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ, 2557)

สำนักงานปศุสัตว์เขต 5 จังหวัดเชียงใหม่ มีการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์โคนม โดยเริ่มมาตั้งแต่ พ.ศ. 2555-2559 โดยมีวิสัยทัศน์ว่า “เป็นแหล่งผลิตน้ำนมคุณภาพดีที่สุดในประเทศไทย” โดยมีโครงการส่งเสริมเกี่ยวกับการพัฒนาองค์ความรู้การเลี้ยงโคนม ปรับปรุงสายพันธุ์โคนม การพัฒนาฟาร์มและศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบให้เข้าสู่มาตรฐานสร้างความ

เข้มแข็งให้กับผู้ประกอบการโคนมและเพิ่มประสิทธิภาพ การพัฒนาฐานข้อมูลโคนม (ส่วนยุทธศาสตร์และสารสนเทศ การปศุสัตว์ สำนักงานปศุสัตว์เขต 5, 2557) ปัจจุบัน ในภาคเหนือตอนบนมีศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบ 35 ศูนย์ มีผู้ประกอบการโคนมทั้งสิ้น 1,528 ราย มีจำนวนโคนม รวม 60,051 ตัว มีฟาร์มเข้าระบบมาตรฐานฟาร์ม จำนวน 814 ฟาร์ม คิดเป็น 53.27% ของฟาร์มทั้งหมด จากข้อมูลพบว่า ผู้ประกอบการโคนมในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน มีทัศนคติในเชิงบวกต่อระบบมาตรฐานฟาร์ม โดยเห็นว่า มาตรฐานฟาร์มมีประโยชน์ที่ทำให้คุณภาพและปริมาณของน้ำนมดิบในฟาร์มเพิ่มมากขึ้น ช่วยดูแลป้องกันและรักษาโรค รวมถึง ด้านการช่วยลดปัญหาสิ่งแวดล้อม แต่ในปัจจุบันพบว่า ผู้ประกอบการฟาร์มโคนมยังไม่ให้ความสำคัญกับการเข้าสู่ระบบมาตรฐานฟาร์มเท่าที่ควร ทำให้พบสภาพปัญหาในการเลี้ยงโคนมที่มีผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพน้ำนมดิบ ส่วนใหญ่เป็นปัญหาด้านการจัดการฟาร์มการจัดการสุขภาพโค โรคและการป้องกันโรค ขั้นตอนกระบวนการรีดนม การดูแลบำรุงรักษาเครื่องรีดนมให้สะอาด การเข้าสู่มาตรฐานฟาร์มโคนมจะสามารถแก้ปัญหาต่างๆเหล่านี้ได้ ซึ่งจะทำให้ฟาร์มมีน้ำนมดิบที่ดี มีคุณภาพเหมาะแก่การบริโภค และจะทำให้ภาคเหนือตอนบนเป็นแหล่งผลิตน้ำนมคุณภาพดีที่สุดในประเทศไทยได้ (ส่วนมาตรฐานการปศุสัตว์ สำนักงานปศุสัตว์เขต 5, 2557)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นของผู้ประกอบการโคนมในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนต่อมาตรฐานฟาร์ม เพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนให้กับเจ้าหน้าที่สำนักงานปศุสัตว์เขต 5 กรมปศุสัตว์ ในการวางแผนผลักดันให้ผู้ประกอบการโคนมในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนเข้าสู่มาตรฐานฟาร์มต่อไป

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

1. แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกของแต่ละบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นความเชื่อหรือความรู้สึกของบุคคลแต่ละบุคคล ซึ่งอาจเป็นที่ยอมรับหรือถูกปฏิเสธจากคนอื่นก็ได้ และสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา และประสบการณ์ของบุคคลนั้นๆ (อชิป วัลไพจิตร, 2549)

ความคิดเห็น หมายถึง ความรู้สึกนึกคิด ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งมักแสดงออกมาเป็นคำพูด การปฏิบัติ เป็นการแสดงออกทางอารมณ์ซึ่งอยู่ในจิตใต้สำนึกของแต่ละบุคคล (สุชา จันทน์เอม และสุรางค์ จันทน์เอม, 2548)

สรุปได้ว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกด้านความรู้สึก เป็นความเชื่อ การตัดสินใจต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยมีการอาศัย พื้นความรู้เดิม หรือประสบการณ์ที่ผ่านมาเป็นพื้นฐาน ซึ่งความคิดเห็นของบุคคลแต่ละคนไม่จำเป็นต้องเหมือนกัน อาจได้รับการยอมรับหรือไม่ก็ได้

วิธีการวัดความคิดเห็น (นพมาศ ชีรวินิต, 2542) กล่าวว่า การสร้างมาตรฐานการวัดความคิดเห็น มีหลากหลายวิธีการ แต่ที่เป็นที่นิยมประกอบด้วย 4 วิธี ดังนี้

1) Likert Method เป็นการสร้างมาตรวัดความคิดเห็นหรือทัศนคติที่นิยมกันอย่างแพร่หลาย เพราะเป็นการสร้างมาตรวัดในทางที่ชอบ หรือไม่ชอบ โดยให้มีการจัดลำดับแบ่งออกเป็นระดับ 5 ระดับ โดยแบ่งออกเป็น เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง เป็นต้น

2) Semantic Differential Scale (S-D Scale) เป็นวิธีวัดความคิดเห็นหรือทัศนคติ โดยอาศัยคู่ความหมายตรงกันข้าม เช่น ดี กับ เลว เป็นต้น

3) Guttman's Scale เป็นวิธีวัดความคิดเห็นหรือทัศนคติ โดยอาศัยการจัดลำดับข้อความทัศนคติสูงต่ำเปรียบเทียบกัน

4) Thurston Method เป็นวิธีวัดความคิดเห็นหรือทัศนคติออกมาเป็นปริมาณและนำมาเปรียบเทียบตำแหน่งไปในแนวทางเดียวกัน

โดยผู้ศึกษาใช้วิธีวัดความคิดเห็นหรือทัศนคติ แบบ Likert Method ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ระดับความคิดเห็น คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

2. การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มโคนม (มาตรฐานฟาร์มโคนม)

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ออกประกาศ เรื่อง มาตรฐานฟาร์มเลี้ยงสัตว์ของประเทศไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2542 และประกาศ เรื่อง กำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มเลี้ยงสัตว์ ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 ซึ่งได้มอบหมายให้กรมปศุสัตว์ดำเนินการรับรองมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงสัตว์ให้เป็นรูปธรรม โดยกรมปศุสัตว์มีหน้าที่ให้การรับรองมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงสัตว์แก่ผู้ประกอบการที่สมัครใจรับรองมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงสัตว์ โดย ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 ลงวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2552 เรื่อง การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มโคนม (มาตรฐานฟาร์มโคนม) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ได้โคนมที่มีสุขภาพดี มีน้ำนมดิบที่มีคุณภาพปลอดภัย เหมาะแก่การบริโภค และไม่ก่อให้เกิดมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อม (นิดารัตน์ ไพรคณะชก และคณะ, 2554)

โดยผู้ศึกษา ใช้หลักเกณฑ์การตรวจประเมินการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มโคนม (มาตรฐานฟาร์มโคนม) ในการออกแบบแบบสอบถามที่ใช้ในการวัดความคิดเห็นของผู้ประกอบการฟาร์มโคนมในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน

3. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเกี่ยวกับมาตรฐานฟาร์มโคนม มีการศึกษาที่หลากหลาย โดยการศึกษาที่ผ่านมา ได้แก่ การศึกษาของ ประมินทร์ วิจิฉัยกุล (2551) ปาจรีย์ คงแยม (2551) ดลใจ ธรรมนันท์ (2552) ประเสริฐ โพธิ์กาต (2555) และ พุทธิชาติ คาคสนิท (2556)

วิธีการศึกษา

1. ขอบเขตการศึกษา

ในการศึกษาความคิดเห็นของผู้ประกอบการโคนมในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนต่อการเข้าสู่มาตรฐานฟาร์มในการศึกษาครั้งนี้ ตามมาตรฐานฟาร์มทั้ง 9 ด้าน (นิดารัตน์ ไพรคณะชก และคณะ, 2554) ประกอบด้วยด้านองค์ประกอบของฟาร์ม ด้านอาหารสำหรับโคนม ด้านน้ำใช้ในฟาร์ม ด้านการจัดการฟาร์ม ด้านสุขภาพสัตว์ ด้านสวัสดิภาพสัตว์ ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านการผลิตน้ำนมดิบ และด้านการบันทึกข้อมูล ตามลำดับ

2. ขั้นตอนการศึกษา

1) ศึกษามาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่องการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มโคนม และหลักเกณฑ์การให้คะแนนตรวจประเมินการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มโคนม (มาตรฐานฟาร์มโคนม)

2) รวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเพื่อทราบความคิดเห็นของผู้ประกอบการฟาร์มโคนมในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนต่อการเข้าสู่มาตรฐานฟาร์ม

3) วิเคราะห์และสรุปผลข้อมูลในรูปแบบข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ประกอบด้วย ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่ออธิบายข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ประกอบด้วย การทดสอบค่าที (Independent Sample t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One way ANOVA) (เสาวนีย์ ใจมูล, 2554) เพื่อศึกษาความแตกต่างระหว่างระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม

3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรสำหรับการศึกษาในครั้งนี้คือ ผู้ประกอบการโคนมในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน จำนวน 1,528 ราย (ข้อมูลทะเบียนฟาร์มโคนม ส่วนมาตรฐานการปศุสัตว์ สำนักงานปศุสัตว์เขต 5 วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2558) กำหนดขนาดตัวอย่าง จำนวน 350 ราย โดยใช้ตารางของ Taro Yamane (Yamane, 1973 อ้างถึงใน จักรกฤษณ์ สํารายใจ, 2554) โดยทำการแบ่งกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วน (Proportional Quota Sampling) ในศูนย์รวบรวมนํ้านมดิบทั้ง 35 ศูนย์

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม โดยมีสถานที่เก็บรวบรวมข้อมูลคือ ศูนย์รวบรวมนํ้านมดิบในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน 35 ศูนย์ จากผู้ประกอบการโคนมในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน จำนวน 350 ราย ที่ต้องมาส่งนํ้านมดิบที่ศูนย์รวบรวมนํ้านมดิบ โดยทำการแบ่งกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วน (Proportional Quota Sampling)

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้เข้าสู่มาตรฐานฟาร์มแล้ว คิดเป็นร้อยละ 52.60 เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 80.30 อายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.90 มีสถานภาพสมรสแล้ว คิดเป็นร้อยละ 83.70 ระดับการศึกษา ประถมศึกษา/ต่ำกว่า คิดเป็นร้อยละ 30.00 ระยะเวลาในการประกอบกิจการเลี้ยงโคนมมาแล้ว 5-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 34.00 เริ่มก่อตั้งฟาร์มเอง คิดเป็นร้อยละ 82.00 เป็นฟาร์มขนาดกลาง (20-100 ตัว) คิดเป็นร้อยละ 75.40 ปริมาณนํ้านมดิบที่ได้ 101-300 กิโลกรัมต่อวัน คิดเป็นร้อยละ 57.70 มีคนที่ทำงานในฟาร์มทั้งหมด 1-3 คน คิดเป็นร้อยละ 72.90 มีรายได้จากการประกอบกิจการโคนม 50,000-100,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 38.30 มีรายจ่ายจากการประกอบกิจการโคนม น้อยกว่า 50,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 52.60 มีแหล่งเงินเชื่อในการประกอบกิจการโคนม คือ สหกรณ์โคนม คิดเป็นร้อยละ 53.40

สำหรับฟาร์มที่เข้าสู่มาตรฐานฟาร์มแล้ว จำนวน 184 ฟาร์ม ส่วนใหญ่ เข้าสู่มาตรฐานฟาร์มมาแล้ว 3-6 ปี คิดเป็นร้อยละ 45.10 เหตุผลที่เข้าสู่มาตรฐานฟาร์ม 3 ลำดับแรก เพราะ ได้รับค่านํ้านมดิบเพิ่มจากศูนย์รวบรวมนํ้านมดิบ คิดเป็นร้อยละ 83.70 ทำให้โคนมมีสุขภาพดี และปลอดภัย คิดเป็นร้อยละ 52.70 และการเลี้ยงโคนมมีระบบมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 47.80 ตามลำดับ เงินลงทุนเพื่อปรับปรุงให้ผ่านการรับรองมาตรฐานฟาร์มใช้ น้อยกว่า 100,000 บาท คิดเป็น 53.80

สำหรับฟาร์มที่ยังไม่เข้าสู่มาตรฐานฟาร์ม มีเหตุผลที่ยังไม่ขอรับรองมาตรฐานฟาร์ม 3 ลำดับแรก เพราะ ต้องใช้เงินลงทุนสูง คิดเป็นร้อยละ 59.60 รองลงมาคือ มีปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่การเลี้ยงที่ไม่เหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 36.10 และขั้นตอนในการตรวจประเมินของกรมปศุสัตว์มีความยุ่งยาก คิดเป็นร้อยละ 31.90 ตามลำดับ หากจะเข้าสู่มาตรฐานฟาร์ม ต้องใช้เงินลงทุนเพื่อปรับปรุงให้ผ่านการรับรองมาตรฐาน น้อยกว่า 100,000 บาท

2. ความคิดเห็นของผู้ประกอบการฟาร์มโคนมต่อมาตรฐานฟาร์ม

2.1 ความคิดเห็นโดยรวมเกี่ยวกับมาตรฐานฟาร์มโคนมของผู้ประกอบการฟาร์มโคนมในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน

ระดับความคิดเห็นโดยรวมของผู้ประกอบการฟาร์มโคนมในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนต่อมาตรฐานฟาร์มโคนม โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย ซึ่งในรายละเอียด พบว่า ผู้ประกอบการฟาร์มโคนม มีความเห็นด้วยสูงที่สุด คือ มาตรฐานฟาร์มในด้านการผลิตน้ำนมดิบ อยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง รองลงมา คือ ด้านน้ำใช้ในฟาร์ม อยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ด้านสวัสดิภาพสัตว์ อยู่ในระดับเห็นด้วย ด้านอาหารสำหรับโค อยู่ในระดับเห็นด้วย ด้านองค์ประกอบฟาร์ม อยู่ในระดับเห็นด้วย ด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับเห็นด้วย ด้านสุขภาพสัตว์ อยู่ในระดับเห็นด้วย ด้านการจัดการฟาร์ม อยู่ในระดับเห็นด้วย และด้านการบันทึกข้อมูล อยู่ในระดับเห็นด้วย ตามลำดับ

ระดับความคิดเห็นต่อมาตรฐานฟาร์มโคนม หากจำแนกตามปัจจัยย่อยในทุกๆ ด้านของมาตรฐานฟาร์ม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ระดับความคิดเห็นสูงที่สุด 3 อันดับแรก คือ หากใช้ยาในการรักษาแม่โค จะต้องหยุดการส่งนมจากแม่โคตัวนั้น และส่งน้ำนมตรวจยืนยันยืนยันยาปฏิชีวนะตกค้างหลังพ้นระยะหยุดยา รองลงมาคือ น้ำนมดิบที่รีดได้ ต้องรีบขนส่งไปยังศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบหรือโรงงานแปรรูปโดยเร็วที่สุด และผู้รีดนมมีสุขภาพดี ไม่เป็นโรคติดต่อ ตามลำดับ สำหรับระดับความคิดเห็นที่น้อยที่สุด 3 อันดับสุดท้าย คือ มีบันทึก ยานพาหนะ เข้า – ออกฟาร์ม และมีการบันทึกสม่ำเสมอ รองลงมาคือมีบันทึก บุคคล เข้า – ออก ฟาร์ม และมีการบันทึกสม่ำเสมอ และ มีบันทึก รายรับ – รายจ่าย ของฟาร์ม และมีการบันทึกสม่ำเสมอ ตามลำดับ

2.2 ความแตกต่างระหว่างระดับความคิดเห็นของผู้ประกอบการฟาร์มโคนมในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนต่อมาตรฐานฟาร์ม

จำแนกตามสถานะมาตรฐานฟาร์ม สำหรับความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของผู้ประกอบการฟาร์มโคนมในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนต่อมาตรฐานฟาร์ม ใช้สถิติทดสอบค่าที (Independent Sample t-test) จำแนกตามสถานะของฟาร์ม ระหว่างฟาร์มที่เข้าสู่มาตรฐานฟาร์มแล้วและฟาร์มที่ยังไม่เข้าสู่มาตรฐานฟาร์มผลการทดสอบ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ความเชื่อมั่น ร้อยละ 95

ในด้านองค์ประกอบฟาร์ม เรื่องฟาร์มตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ไม่เสี่ยงจากอันตรายทางกายภาพ เคมี และชีวภาพ เช่น โรงฆ่าสัตว์ ตลาดค้าโค โรงงานอุตสาหกรรม ฟาร์มอยู่ในพื้นที่ที่ไม่ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม ฟาร์มมีการวางผังฟาร์มที่เอื้อต่อการปฏิบัติอย่างถูกสุขลักษณะ เป็นสัดส่วน เช่น มีพื้นที่สำหรับเลี้ยงโค มีพื้นที่เก็บอาหาร มีพื้นที่พักอาศัยแยกจากที่เลี้ยงโค ฟาร์มมีพื้นที่เพียงพอในการเลี้ยงโคนม โรงเรือนมีความแข็งแรง ถูกสุขลักษณะ ง่ายต่อการบำรุงรักษาและทำความสะอาด มีระบบระบายน้ำที่ดี อากาศถ่ายเทได้สะดวก โรงเรือนมีแสงสว่างเพียงพอในการปฏิบัติงาน มีเครื่องมือ

และอุปกรณ์เพียงพอในการเลี้ยงโค มีสถานที่จัดเก็บอุปกรณ์เป็นสัดส่วน และเก็บอย่างถูกสุขลักษณะ ซึ่งค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีฟาร์มเข้าสู่มาตรฐานฟาร์มแล้วจะสูงกว่าผู้ที่มีฟาร์มที่ยังไม่เข้าสู่มาตรฐานฟาร์ม

ในด้านอาหารสำหรับโค เรื่องอาหารที่เลี้ยงโคนมมีคุณภาพและมาตรฐานตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ หากผสมอาหารเอง ต้องไม่ใช้สารต้องห้ามตามกฎหมาย ภาชนะบรรจุอาหารสะอาด มีการทำความสะอาดสะอาดสม่ำเสมอ มีการตรวจสอบอาหารชั้นโคนมในเบื้องต้น เช่น ทุ่งใส่อาหารสภาพดี อาหารชั้นมี สี กลิ่น ปกติ มีห้องเก็บอาหารโคนม ซึ่งห้องสามารถป้องกัน นก หนู แมลงสาบ และก้นแดด ก้นฝนได้ และโคนมได้กินอาหารทั้งอาหารหยาบและอาหารข้นอย่างเพียงพอ เหมาะสมกับช่วงอายุ และสายพันธุ์ ตามหลักวิชาการ ซึ่งค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีฟาร์มเข้าสู่มาตรฐานฟาร์มแล้วจะสูงกว่าผู้ที่มีฟาร์มที่ยังไม่เข้าสู่มาตรฐานฟาร์ม

ในด้านน้ำใช้ในฟาร์ม เรื่องแหล่งน้ำที่ใช้ในฟาร์ม ไม่ปนเปื้อนจากสิ่งที่เป็นอันตราย เช่น สารเคมี น้ำเสีย และมีน้ำสะอาดและเพียงพอสำหรับการกินของโคและมีการทำความสะอาดสม่ำเสมอ ซึ่งค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีฟาร์มเข้าสู่มาตรฐานฟาร์มแล้วจะสูงกว่าผู้ที่มีฟาร์มที่ยังไม่เข้าสู่มาตรฐานฟาร์ม

ในด้านการจัดการฟาร์ม เรื่องฟาร์มมีคู่มือการจัดการฟาร์มที่แสดงให้เห็นรายละเอียดการปฏิบัติงานที่สำคัญภายในฟาร์ม ได้แก่ การเลี้ยงอาหารและน้ำสำหรับโค การจัดการฟาร์ม การจัดการสุขภาพโคนม การรีดนมและการเก็บรักษาน้ำนม มีบุคลากรที่เพียงพอกับจำนวนโคนมที่เลี้ยง บุคลากรที่เลี้ยงโค มีความรู้ และได้รับการฝึกอบรมในการเลี้ยงโคเพื่อให้สามารถจัดการฟาร์มได้ มีสัตวแพทย์ควบคุมฟาร์มมาดูแลและการจัดการฟาร์มและด้านสุขภาพโคนม บุคลากรควรมีสุขลักษณะส่วนบุคคลที่ดี ได้รับการตรวจสุขภาพประจำปีทุกปี โรงเรือนและอุปกรณ์ต้องทำความสะอาด และบำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพดีและถูกสุขลักษณะ โรงรีดนม และอุปกรณ์มีการทำความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีฟาร์มเข้าสู่มาตรฐานฟาร์มแล้วจะสูงกว่าผู้ที่มีฟาร์มที่ยังไม่เข้าสู่มาตรฐานฟาร์ม

ในด้านสุขภาพสัตว์ เรื่องฟาร์มมีการเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรคได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงมีมาตรการป้องกันโรคเข้าสู่ฟาร์ม จากคนและยานพาหนะ โคนมภายในฟาร์มสามารถระบุที่มาได้ และหากซื้อเข้ามาใหม่ ต้องมีการกักโรคและตรวจสุขภาพก่อนเข้าฝูง มีการตรวจติดตามสุขภาพโคนมประจำวัน หากเกิดโรคระบาดสัตว์หรือสงสัยว่าเกิดโรคระบาดสัตว์ ได้ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยโรคระบาดสัตว์โดยการแจ้งเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ ได้ทำตามคำแนะนำของสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม ซึ่งค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีฟาร์มเข้าสู่มาตรฐานฟาร์มแล้วจะสูงกว่าผู้ที่มีฟาร์มที่ยังไม่เข้าสู่มาตรฐานฟาร์ม

ในด้านสวัสดิภาพสัตว์ เรื่องโคนมในฟาร์มอยู่ที่สบาย และหากได้รับบาดเจ็บ ป่วย หรือพิการ มีการปฏิบัติอย่างเหมาะสมเพื่อไม่ให้เกิดความทรมาน ซึ่งค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีฟาร์มเข้าสู่มาตรฐานฟาร์มแล้วจะสูงกว่าผู้ที่มีฟาร์มที่ยังไม่เข้าสู่มาตรฐานฟาร์ม

ในด้านสิ่งแวดล้อม เรื่องมีการกำจัดขยะ ของเสีย เช่น มูลโค โดยวิธีการที่เหมาะสม ไม่ให้เป็นแหล่งของเชื้อโรคและกลิ่น จนกระทบต่อผู้อยู่อาศัยข้างเคียง หรือสิ่งแวดล้อม ฟาร์มมีการบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยลงแหล่งน้ำสาธารณะ ซึ่งค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีฟาร์มเข้าสู่มาตรฐานฟาร์มแล้วจะสูงกว่าผู้ที่มีฟาร์มที่ยังไม่เข้าสู่มาตรฐานฟาร์ม

ในด้านการผลิตน้ำนมดิบ เรื่องผู้รีดนมมีสุขภาพดี ไม่เป็นโรคติดต่อ ผู้รีดนมมีการปฏิบัติตามหลักสุขลักษณะส่วนบุคคลที่ดี หากท่านใช้ยาในการรักษาแมโค จะต้องหยุดการส่งนมจากแมโคตัวนั้น และส่งน้ำนมตรวจยืนยันยาปฏิชีวนะตกค้างหลังพ้นระยะหยุดยา ฟาร์มรีดนมถูกต้องตามหลักวิธี และหลังรีดนมเสร็จ มีการจุ่มหัวนมด้วยน้ำยาทุกครั้ง น้ำนมดิบที่รีดได้ ต้องรีบขนส่งไปยังศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบหรือโรงงานแปรรูปโดยเร็วที่สุด หลังจากการส่งน้ำนมดิบแล้ว ต้องทำความสะอาดถังนมโดยเร็ว น้ำนมดิบในฟาร์มมีคุณภาพไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีฟาร์มเข้าสู่มาตรฐานฟาร์มแล้วจะสูงกว่าผู้ที่มีฟาร์มที่ยังไม่เข้าสู่มาตรฐานฟาร์ม

ในด้านการบันทึกข้อมูล เรื่องมีทะเบียนประวัติ ประจำตัวโค (พท.1) และมีการบันทึกสม่ำเสมอ มีบันทึก บุคคลเข้า – ออก ฟาร์ม และมีการบันทึกสม่ำเสมอ มีบันทึก ยานพาหนะ เข้า – ออกฟาร์ม และมีการบันทึกสม่ำเสมอ มีบันทึก รายรับ – รายจ่าย ของฟาร์ม และมีการบันทึกสม่ำเสมอ ซึ่งค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีฟาร์มเข้าสู่มาตรฐานฟาร์มแล้วจะสูงกว่าผู้ที่มีฟาร์มที่ยังไม่เข้าสู่มาตรฐานฟาร์ม

จำแนกตามขนาดของฟาร์ม สำหรับความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของผู้ประกอบการฟาร์มโคนมในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนต่อมาตรฐานฟาร์ม ใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) จำแนกตามขนาดของฟาร์ม ระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามที่ฟาร์มขนาดเล็ก (น้อยกว่า 20 ตัว) ฟาร์มขนาดกลาง (20-100ตัว) และฟาร์มขนาดใหญ่ (มากกว่า 100 ตัว) ผลการทดสอบพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 ในมาตรฐานฟาร์ม ด้านอาหารสำหรับโคและค่าน้ำดื่ม

สำหรับมาตรฐานฟาร์ม ในด้านที่เหลือนั้น ผู้ตอบแบบสอบถาม มีค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 ดังนี้

ในด้านองค์ประกอบฟาร์ม ในเรื่องฟาร์มมีการวางผังฟาร์มที่เอื้อต่อการปฏิบัติอย่างถูกสุขลักษณะ เป็นสัดส่วน เช่น มีพื้นที่สำหรับเลี้ยงโค มีพื้นที่เก็บอาหาร มีพื้นที่พักอาศัยแยกจากที่เลี้ยงโค เมื่อทำการเปรียบเทียบเชิงซ้อนหรือรายคู่ (Multiple Comparisons) พบว่า มีระดับความคิดเห็นแตกต่างกัน 1 คู่ คือ เจ้าของฟาร์มที่มีฟาร์มขนาดเล็ก (น้อยกว่า 20 ตัว) และ ฟาร์มขนาดกลาง (20-100 ตัว) (ค่า Sig. = 0.002) โรงเรือนมีความแข็งแรง ถูกสุขลักษณะ ง่ายต่อการบำรุงรักษาและทำความสะอาด มีระบบระบายน้ำที่ดี อากาศถ่ายเทได้สะดวก เมื่อทำการเปรียบเทียบเชิงซ้อนหรือรายคู่ (Multiple Comparisons) พบว่า มีระดับความคิดเห็นแตกต่างกัน 1 คู่ คือ เจ้าของฟาร์มที่มีฟาร์มขนาดเล็ก (น้อยกว่า 20 ตัว) และ ฟาร์มขนาดกลาง (20-100 ตัว) (ค่า Sig. = 0.001) โรงเรือนมีแสงสว่างเพียงพอในการปฏิบัติงาน เมื่อทำการเปรียบเทียบเชิงซ้อนหรือรายคู่ (Multiple Comparisons) พบว่า มีระดับความคิดเห็นแตกต่างกัน 1 คู่ คือ เจ้าของฟาร์มที่มีฟาร์มขนาดเล็ก (น้อยกว่า 20 ตัว) และ ฟาร์มขนาดกลาง (20-100 ตัว) (ค่า Sig. = 0.020) มีเครื่องมือและอุปกรณ์เพียงพอในการเลี้ยงโค มีสถานที่จัดเก็บอุปกรณ์เป็นสัดส่วน และเก็บอย่างถูกสุขลักษณะ เมื่อทำการเปรียบเทียบเชิงซ้อนหรือรายคู่ (Multiple Comparisons) พบว่า มีระดับความคิดเห็นแตกต่างกัน 1 คู่ คือ เจ้าของฟาร์มที่มีฟาร์มขนาดเล็ก (น้อยกว่า 20 ตัว) และ ฟาร์มขนาดใหญ่ (20-100 ตัว) (ค่า Sig. = 0.047)

ในด้านน้ำใช้ในฟาร์ม ในเรื่องมีน้ำสะอาดและเพียงพอสำหรับการกินของโคและมีการทำความสะอาดสม่ำเสมอ เมื่อทำการเปรียบเทียบเชิงซ้อนหรือรายคู่ (Multiple Comparisons) พบว่า ไม่มีระดับความคิดเห็นของกลุ่มใดที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ในด้านการจัดการฟาร์ม ในเรื่องโรงเรือนและอุปกรณ์ต้องทำความสะอาด และบำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพดีและถูกสุขลักษณะ เมื่อทำการเปรียบเทียบเชิงซ้อนหรือรายคู่ (Multiple Comparisons) พบว่า มีระดับความคิดเห็นแตกต่างกัน 1 คู่ คือ เจ้าของฟาร์มที่มีฟาร์มขนาดเล็ก (น้อยกว่า 20 ตัว) และ ฟาร์มขนาดกลาง (20-100 ตัว) (ค่า Sig. = 0.020) และโรงเรือน และอุปกรณ์มีการทำความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ เมื่อทำการเปรียบเทียบเชิงซ้อนหรือรายคู่ (Multiple Comparisons) พบว่า มีระดับความคิดเห็นแตกต่างกัน 1 คู่ คือ เจ้าของฟาร์มที่มีฟาร์มขนาดเล็ก (น้อยกว่า 20 ตัว) และฟาร์มขนาดกลาง (20-100 ตัว) (ค่า Sig. = 0.008)

ในด้านสุขภาพสัตว์ ในเรื่องการเกิดโรคระบาดสัตว์หรือสงสัยว่าเกิดโรคระบาดสัตว์ ได้ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยโรคระบาดสัตว์โดยการแจ้งเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ เมื่อทำการเปรียบเทียบเชิงซ้อนหรือรายคู่ (Multiple Comparisons) พบว่า ไม่มีระดับความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และได้ทำตามคำแนะนำของสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม เมื่อทำการเปรียบเทียบเชิงซ้อนหรือรายคู่ (Multiple Comparisons) พบว่า มีระดับความคิดเห็นแตกต่างกัน 1 คู่ คือ เจ้าของฟาร์มที่มีฟาร์มขนาดเล็ก (น้อยกว่า 20 ตัว) และ ฟาร์มขนาดกลาง (20-100 ตัว) (ค่า Sig. = 0.021)

ในด้านสวัสดิภาพสัตว์ ในเรื่องโคนมในฟาร์มอยู่ที่สบาย และหากได้รับบาดเจ็บ ป่วย หรือพิการ มีการปฏิบัติอย่างเหมาะสมเพื่อไม่ให้เกิดความทรมาน เมื่อทำการเปรียบเทียบเชิงซ้อนหรือรายคู่ (Multiple Comparisons) พบว่า ไม่มีระดับความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ในด้านการผลิตน้ำนมดิบ ในเรื่องการใช้ยาในการรักษาแม่โค จะหยุดการส่งนมจากแม่โคตัวนั้น และส่งน้ำนมตรวจยืนยันยาปฏิชีวนะตกค้างหลังพ้นระยะหยุดยา เมื่อทำการเปรียบเทียบเชิงซ้อนหรือรายคู่ (Multiple Comparisons) พบว่า มีระดับความคิดเห็นแตกต่างกัน 1 คู่ คือ เจ้าของฟาร์มที่มีฟาร์มขนาดเล็ก (น้อยกว่า 20 ตัว) และ ฟาร์มขนาดกลาง (20-100 ตัว) (ค่า Sig. = 0.004)

ในด้านการบันทึกข้อมูล ในเรื่องการมีทะเบียนประวัติ ประจำตัวโค (พท.1) และมีการบันทึกสม่ำเสมอ เมื่อทำการเปรียบเทียบเชิงซ้อนหรือรายคู่ (Multiple Comparisons) พบว่า มีระดับความคิดเห็นแตกต่างกัน 1 คู่ คือ เจ้าของฟาร์มที่มีฟาร์มขนาดเล็ก (น้อยกว่า 20 ตัว) และ ฟาร์มขนาดกลาง (20-100 ตัว) (ค่า Sig. = 0.014)

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเข้าสู่มาตรฐานฟาร์มโคนม

ผู้ประกอบการฟาร์มโคนมในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า การเข้าสู่มาตรฐานฟาร์ม มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาฟาร์มให้มีระบบและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งจะทำให้โคนมมีสุขภาพดี น้ำนมดิบที่ได้จะมีปริมาณที่มากขึ้นและมีคุณภาพมากยิ่งขึ้นด้วย ในการทำงานของเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์นั้น ในการขอรับรองมาตรฐานฟาร์มเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ควรให้คำแนะนำการปรับปรุงฟาร์มเบื้องต้นก่อนเพื่อให้สามารถปรับปรุงฟาร์มให้เป็นไปตามข้อกำหนดได้ และระบบการตรวจรับรองหรือการต่ออายุมาตรฐานฟาร์ม ปัจจุบัน มีกระบวนการที่ยุ่งยาก ลำบาก ควรมีการปรับปรุงให้สะดวกและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น สำหรับสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน ขาดแคลนเป็นจำนวนมาก กรมปศุสัตว์ หรือสหกรณ์โคนม/บริษัท ควรจัดให้มีสัตวแพทย์ประจำ อย่างน้อยในทุกศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบ เพื่อมาช่วยดูแล ทั้งในด้านขององค์ความรู้ในการเลี้ยงโคนมที่ถูกต้อง การจัดการอาหาร การจัดการสิ่งแวดล้อม การดูแลสุขภาพสัตว์ การรักษาและการป้องกันโรค เป็นต้น สำหรับผู้ประกอบการฟาร์มโคนมในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนที่ยังไม่เข้าสู่มาตรฐานฟาร์ม ส่วนใหญ่แล้ว มีปัญหาด้านเงินทุนในการลงทุนเพื่อปรับปรุงฟาร์มให้ได้มาตรฐานฟาร์ม หากมีแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำ มาช่วยในการสนับสนุน ก็จะทำให้มีฟาร์มเข้าสู่มาตรฐานฟาร์มเพิ่มมากขึ้น

การอภิปรายผลการศึกษาค้นคว้าและข้อเสนอแนะ

1. อภิปรายผลการศึกษา

1) ความคิดเห็นของผู้ประกอบการฟาร์มโคนมในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนต่อมาตรฐานฟาร์ม ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของดลใจ ธรรมนันท์ (2552) ศึกษาเรื่องการยอมรับมาตรฐานฟาร์มโคนมของเกษตรกรรายย่อย อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานฟาร์ม มีทัศนคติเห็นด้วยต่อการยอมรับมาตรฐานฟาร์มโคนม

2) ความคิดเห็นของผู้ประกอบการฟาร์มโคนมในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนต่อมาตรฐานฟาร์ม ในภาพรวมซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ประมินทร์ วิจิตรชัยกุล (2551) ศึกษาเรื่องโครงการสำรวจมาตรฐานฟาร์มโคนมและการผลิตน้ำนมดิบของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมรายย่อยเขตจังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ผู้ประกอบการฟาร์มโคนมให้ความสำคัญ กับมาตรฐานฟาร์มในด้าน ระบบการบันทึกข้อมูลต่ำที่สุด และควรมีการส่งเสริมระบบการบันทึกข้อมูลเพื่อฟาร์มโคนมรายย่อยจะสามารถเข้าสู่มาตรฐานฟาร์มได้มากยิ่งขึ้น

3) เหตุผลของผู้ประกอบการฟาร์มโคนมในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนที่เข้าสู่มาตรฐานฟาร์ม โดยส่วนใหญ่เข้าสู่มาตรฐานฟาร์ม เพราะ ได้รับราคาค่าน้ำนมดิบเพิ่มจากศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบ ซึ่งทำให้มีผลตอบแทนในการเลี้ยงโคนมที่เพิ่มมากขึ้น สอดคล้องผลการศึกษาของ ปาจารย์ ดงแยม (2551) ที่ศึกษาเรื่อง ผลการดำเนินธุรกิจฟาร์มโคนมของสมาชิกสหกรณ์โคนม หลักการได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มโคนม อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ผลการศึกษาพบว่า ผลตอบแทนในการเลี้ยงโคนมหลังได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มโคนม เพิ่มขึ้นจากเดิม ซึ่งสอดคล้องกับทัศนคติของสมาชิกสหกรณ์โคนม ที่ว่าการปรับปรุงฟาร์มโคนมให้ได้มาตรฐานส่งผลกระทบต่อราคาและปริมาณน้ำนมดิบให้เพิ่มขึ้น

4) เหตุผลของผู้ประกอบการฟาร์มโคนมในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนที่ยังไม่เข้าสู่มาตรฐานฟาร์ม โดยส่วนใหญ่แล้ว จะมีปัญหาด้านเงินทุน รองลงมาคือ มีปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่ในการเลี้ยงที่ไม่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ประเสริฐ โพธิ์กาด (2555) ที่ศึกษาเรื่อง การจัดการฟาร์มโคนมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี : กรณีศึกษาจังหวัดสุโขทัย ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรโดยส่วนใหญ่ มีปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่การเลี้ยงที่จำกัด

5) ความคิดเห็นของผู้ประกอบการฟาร์มโคนมในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนต่อมาตรฐานฟาร์ม ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พุทธชาติ คาศสนิท (2556) ได้ศึกษาเรื่องสำรวจความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับมาตรฐานฟาร์มโคนมของเกษตรกรในจังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม มีทัศนคติในเชิงบวก ว่า มาตรฐานฟาร์มมีประโยชน์ทั้งในด้านคุณภาพน้ำนม ป้องกันโรค ไม่ก่อปัญหาสิ่งแวดล้อม และเป็นเตรียมตัวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (AEC) ในระดับเห็นด้วย และเกษตรกรควรมีแรงจูงใจเพื่อให้เกษตรกรเข้าสู่มาตรฐานฟาร์มโดยการเพิ่มราคาน้ำนม

2. ข้อค้นพบ

1) ผู้ประกอบการฟาร์มโคนมในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน มีความเห็นในระดับเห็นด้วยต่อมาตรฐานฟาร์ม และเห็นว่า การเข้าสู่มาตรฐานฟาร์ม นั้น มีความจำเป็นและมีความสำคัญในการพัฒนาและปรับปรุงศักยภาพของผู้เลี้ยงส่งเสริมให้มีการเลี้ยงที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น สุขภาพโคนมดีขึ้น สิ่งแวดล้อมรอบๆ ฟาร์มดีขึ้น มีการ

ควบคุมต้นทุนการผลิตที่ดีมีประสิทธิภาพมากขึ้น อีกทั้งยังได้ราคาขายน้ำนมดิบให้กับศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบเพิ่มมากขึ้นอีกด้วย แต่ปัญหาส่วนใหญ่ที่ผู้ประกอบการฟาร์มโคนมที่ยังไม่เข้าสู่มาตรฐานฟาร์ม เหตุผลเพราะ ต้องใช้เงินทุนในการลงทุนปรับปรุงฟาร์มจำนวนมาก อีกทั้งบางส่วนยังมีปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่การเลี้ยงที่ไม่เหมาะสม และขั้นตอนในการตรวจประเมินของเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์มีความยุ่งยาก ทำให้ผู้ประกอบการเลือกที่จะไม่เข้าสู่มาตรฐานฟาร์ม

2) ค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม มีระดับความคิดเห็นที่อยู่ในระดับ เห็นด้วยอย่างยิ่ง คือ มาตรฐานฟาร์มในด้านการผลิตน้ำนมดิบ ซึ่งมีปัจจัยย่อยเกี่ยวกับ ผู้รีดนมโค การเตรียมตัวแม่โคก่อนการรีดนม การรีดนม การขนส่งน้ำนมดิบ และคุณภาพน้ำนมดิบ นั้น ผู้ประกอบการฟาร์มโคนม จะให้ความสำคัญเป็นลำดับต้นๆ เนื่องจาก ในด้านการผลิตน้ำนมดิบนี้ ส่งผลต่อ ราคาขายน้ำนมดิบที่ศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบ หากผู้รีดนมโค ไม่ปฏิบัติตามหลักสุขลักษณะส่วนบุคคลที่ดี การเตรียมตัวแม่โคก่อนการรีดนมไม่ดี มี การรีดนมที่ไม่ถูกต้องตามหลักวิธี รวมถึงการใช้อุปกรณ์ที่ไม่สะอาดจะส่งผลทำให้แม่โคเกิดโรคเต้านมอักเสบ ทำให้ได้น้ำนมดิบมีปริมาณที่ลดลง และไม่มีคุณภาพ ส่งผลทำให้ได้ราคาขายน้ำนมดิบที่ต่ำลง หรือหากคุณภาพน้ำนมดิบไม่มีคุณภาพ ทางศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบอาจปฏิเสธการรับน้ำนมดิบจากฟาร์มนั้นๆ ได้

3) เหตุผลหลักของผู้ประกอบการฟาร์มโคนมที่เข้าสู่มาตรฐานฟาร์ม คือได้รับค่าน้ำนมดิบเพิ่มจากศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบ รองลงมา คือ โคนมมีสุขภาพดี ปลอดภัย และลดปัญหาสิ่งแวดล้อม มลภาวะจากฟาร์ม 2 เหตุผลหลังสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของมาตรฐานฟาร์ม นั่น คือ เพื่อให้ได้โคนมที่มีสุขภาพดี มีน้ำนมดิบที่มีคุณภาพปลอดภัย เหมาะแก่การบริโภค และไม่ก่อให้เกิดมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อม

4) ค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นต่อมาตรฐานฟาร์มโคนม 2 อันดับสุดท้ายคือ ในด้านการบันทึกข้อมูล และการจัดการฟาร์ม พบว่า ในปัจจัยย่อย ที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นที่น้อยที่สุด ในด้านการบันทึกข้อมูล คือ การมีบันทึก ยานพาหนะ เข้า-ออก ฟาร์ม และมีการบันทึกอย่างสม่ำเสมอ รองลงมาคือ การมีบันทึก บุคคล เข้า-ออก ฟาร์ม และมีบันทึกสม่ำเสมอ และการมีบันทึก รายรับ - รายจ่าย ของฟาร์ม และมีการบันทึกสม่ำเสมอ และในด้านการจัดการฟาร์ม คือ ฟาร์มมีคู่มือการจัดการฟาร์มที่แสดงให้เห็นรายละเอียดการปฏิบัติงานที่สำคัญภายในฟาร์ม ได้แก่ การเลี้ยงอาหารและน้ำสำหรับโค การจัดการฟาร์ม การจัดการสุขภาพโคนม การรีดนมและการเก็บรักษาน้ำนมดิบจะเห็นได้ว่า ปัจจัยย่อยทั้งหมดนี้เป็นการทำการบันทึกเอกสารทั้งสิ้น ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามไม่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องนี้

5) ค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นต่อมาตรฐานฟาร์มโคนม หากจำแนกตามสถานะของฟาร์ม จะพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ฟาร์มเข้าสู่มาตรฐานฟาร์มแล้ว จะมีค่าสูงกว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ฟาร์มยังไม่เข้าสู่มาตรฐานฟาร์ม ซึ่งจะเห็นได้ว่า ผู้ที่เข้าสู่มาตรฐานฟาร์มแล้ว เห็นว่า การทำมาตรฐานฟาร์ม มีประโยชน์ ทั้งได้รับราคาน้ำนมดิบที่ขายให้กับศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบเพิ่มแล้ว ยังทำให้โคนมมีสุขภาพที่ดี และลดปัญหาสิ่งแวดล้อมได้

6) ขนาดของฟาร์ม มีผลต่อระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยที่ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีฟาร์มขนาดใหญ่ จะมีค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นสูงกว่า ในด้านองค์ประกอบฟาร์ม ด้านสุขภาพสัตว์ ด้านการบันทึกข้อมูล เนื่องจาก ฟาร์มมีขนาดใหญ่ ต้องมีการวางแผนที่ดี ในการสร้างและวางผังฟาร์ม เพื่อไม่ให้เกิดความแออัด อากาศต้องถ่ายเทได้สะดวก ง่ายต่อการบำรุงรักษา ซึ่งจะส่งผลต่อสุขภาพโคได้ การดูแลสุขภาพสัตว์ การจัดการโคนมในระดับฝูงที่ดี รวมถึง ต้องมีการบันทึกข้อมูลมากกว่า ฟาร์มขนาดเล็ก หรือฟาร์มขนาดกลาง

3. ข้อเสนอแนะ

1) ในการเข้าสู่มาตรฐานฟาร์มโคนม กรมปศุสัตว์ควรคำนึงถึงความพร้อมของผู้ประกอบการด้วย ในการทำมาตรฐานฟาร์ม ในฟาร์มขนาดเล็ก กับฟาร์มขนาดใหญ่ จำเป็นต้องมีหลักเกณฑ์ในการตรวจประเมินที่แตกต่างกัน ยกตัวอย่างเช่น ความจำเป็นในการที่ต้องจัดทำคู่มือการจัดการฟาร์มที่แสดงให้เห็นถึงรายละเอียดในการปฏิบัติงานภายใน ฟาร์ม ซึ่งจุดประสงค์ในการจัดทำคู่มือการจัดการฟาร์ม ให้จัดทำขึ้นเพื่อ หากผู้ที่ปฏิบัติที่ทำงานในฟาร์ม ที่รับผิดชอบในหน้าที่ นั้นๆ ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ผู้ปฏิบัติงานคนอื่นๆ สามารถมาศึกษาคู่มือการจัดการฟาร์มและจะสามารถปฏิบัติหน้าที่ ได้ แต่ในกรณีฟาร์มขนาดเล็ก ผู้ที่ปฏิบัติงานในฟาร์มมีจำนวนน้อย และต้องทำงานในหลายๆ หน้าที่เป็นประจำอยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นที่จะต้องมีการจัดทำคู่มือการจัดการฟาร์ม เป็นต้น

2) เหตุผลหนึ่งที่ผู้ประกอบการฟาร์มโคนม เลือกที่จะไม่เข้าสู่มาตรฐานฟาร์ม เนื่องจากความยุ่งยาก และใช้เวลานานในขั้นการตรวจประเมินมาตรฐานฟาร์ม กรมปศุสัตว์จึงจำเป็นต้องสร้างความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับ ขั้นตอนการขอรับรองมาตรฐานฟาร์มรวมถึงการต่ออายุมาตรฐานฟาร์ม ให้ผู้ประกอบการฟาร์มโคนมในพื้นที่เข้าใจในการ ปฏิบัติงาน เนื่องจาก ปัจจุบันการตรวจประเมินมาตรฐานฟาร์มโคนม เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ กลุ่มพัฒนาสินค้าปศุสัตว์ สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด ซึ่งมีความรับผิดชอบ นอกจากการตรวจประเมินมาตรฐานฟาร์มโคนมแล้ว ยังมีหน้าที่ความ รับผิดชอบอื่นๆอีกมาก ทั้งในเรื่อง มาตรฐานฟาร์มทั้ง 17 รายชนิดสัตว์ มาตรฐานโรงฆ่าสัตว์ภายในประเทศ มาตรฐานโรง อาหารสัตว์ สิ่งแวดล้อมในฟาร์ม รวมถึงการดูแลเรื่องสารตกค้างในเนื้อสัตว์ เพื่อให้ผู้บริโภคมีความปลอดภัย ซึ่งเจ้าหน้าที่ มีจำนวนน้อย ไม่สอดคล้องกับภาระงานที่มีมากขึ้น กรมปศุสัตว์ ควรมีการจัดอัตรากำลัง ให้สอดคล้องกันหน้าที่ความ รับผิดชอบในแต่ละพื้นที่ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และรวดเร็วมากยิ่งขึ้น อีกทั้งควรใช้ โครงการ Smart Farmer ให้เกิดขึ้นจริงอย่างเป็นรูปธรรม จัดให้มีช่องทางในการติดต่อสื่อสารได้ง่าย เพื่อเพิ่มความสะดวกในการ เข้าถึงมากขึ้น ทั้งการสอบถามข้อมูล หรือการส่งเอกสารประกอบการขอรับรองมาตรฐานฟาร์ม

3) หลักเกณฑ์ในการตรวจประเมิน ผู้ตรวจประเมินแต่ละคนใช้ดุลยพินิจในการตรวจ จึงทำให้การตรวจ ประเมินของแต่ละคนไม่เหมือนกัน ทำให้มาตรฐานฟาร์มในแต่ละฟาร์มไม่เหมือนกัน เกิดความเหลื่อมล้ำได้ เป็นอีกสาเหตุ หนึ่งที่ทำให้ผู้ประกอบการบางราย เลือกที่จะไม่ทำมาตรฐานฟาร์ม กรมปศุสัตว์ โดยความดูแลของสำนักพัฒนาระบบและ รับรองมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์ จำเป็นต้องมีการจัดประชุมทำความเข้าใจความตกลงกับคณะผู้ตรวจประเมินมาตรฐานฟาร์ม ให้การ ตรวจประเมินเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

4) กรมปศุสัตว์ควรจัดสรรเจ้าหน้าที่ในการติดตามการรักษาสภาพของมาตรฐานฟาร์มในแต่ละฟาร์ม อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ฟาร์มต่างๆ ยังคงสภาพมาตรฐานฟาร์มตลอดอายุของการรับรองมาตรฐานฟาร์มซึ่งมีอายุ 3 ปี สำหรับการต่ออายุมาตรฐานฟาร์ม ควรมีหนังสือแจ้งเตือนให้ผู้ประกอบการฟาร์มทราบก่อนใบรับรองมาตรฐานฟาร์มจะ หมดอายุล่วงหน้า 3 เดือน เพื่อให้ผู้ประกอบการฟาร์มจะมีเวลาในการจัดเตรียมเอกสาร

5) สัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์มโคนม ในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน ขาดแคลนเป็นจำนวนมาก กรมปศุสัตว์ สหกรณ์โคนม/บริษัท ในพื้นที่ ควรจัดหาสัตวแพทย์ประจำศูนย์ เพื่อช่วยดูแล ทั้งในด้านขององค์ความรู้ในการเลี้ยงโคนมที่ ถูกต้อง การจัดการด้านอาหารหยาดและอาหารข้น การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม การจัดการด้านสุขภาพสัตว์ การรักษา และการป้องกันโรค รวมถึงการผสมเทียม ซึ่งปัจจุบัน ผู้ประกอบการฟาร์มโคนมในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนต้องเป็น

ผู้จัดการเองทั้งหมด ซึ่งมักไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ส่งผลเสียต่อโคนมและส่งผลกระทบต่อคุณภาพน้ำนมดิบที่นำไปผลิตเพื่อให้ประชาชนบริโภคต่อ

6) เหตุผลที่ผู้ประกอบการกิจการโคนมเลือกทำมาตรฐานฟาร์ม เนื่องจาก จะได้เพิ่มราคาขายน้ำนมดิบให้กับศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบ ดังนั้น หากกรมปศุสัตว์หรือทางสหกรณ์โคนมจะมีนโยบายกระตุ้นการพัฒนาในด้านของคุณภาพน้ำนมดิบ ทั้งค่า Somatic cell ค่า Total Solid ค่าโปรตีนในน้ำนม ค่าไขมันในน้ำนม หรือค่าอื่นๆ ควรที่จะใช้การเพิ่มราคารับซื้อน้ำนมดิบ หากผู้ประกอบการสามารถทำให้น้ำนมดิบมีคุณภาพที่ดีขึ้นได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด หรือการตัดราคาหากผู้ประกอบการไม่สามารถผลิตน้ำนมดิบที่คุณภาพไม่ได้ตามเกณฑ์ วิธีการนี้จะทำให้คุณภาพน้ำนมดิบในภาพรวมของสหกรณ์ดีขึ้นได้ ซึ่งในปัจจุบัน สำนักงานปศุสัตว์เขต 5 กรมปศุสัตว์ มีโครงการ Lanna High Quality Milk เพื่อกระตุ้นให้ผู้ประกอบการกิจการโคนม สหกรณ์โคนม/บริษัท โรงแปรรูปน้ำนม รวมถึงสถานที่จำหน่ายนม ผลิตและจำหน่ายนมคุณภาพสูง

7) ในมาตรฐานฟาร์มด้านการบันทึกข้อมูล ผู้ตอบแบบสอบถามให้ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นในระดับต่ำสุด ทั้งในเรื่องการบันทึกบุคคล ยานพาหนะ เข้า-ออกฟาร์ม รายรับ-รายจ่ายฟาร์ม รวมถึงการทำทะเบียนประวัติโค (พท.1) โดยมีการบันทึกอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งการบันทึก บุคคล ยานพาหนะ เข้า-ออกฟาร์ม มีความจำเป็นและมีประโยชน์อย่างมาก เมื่อเกิดโรคระบาดในฟาร์ม ทำให้สามารถตรวจสอบได้ว่า โรคที่เกิดขึ้นเกิดขึ้นได้อย่างไร ซึ่งจะสามารถควบคุมโรคได้อย่างรวดเร็ว ความสูญเสียที่เกิดขึ้นจะมีน้อยลง เรื่องบันทึก รายรับ - รายจ่ายฟาร์ม มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะทำให้ผู้ประกอบการรับรู้ว่าการประกอบกิจการกำไรหรือขาดทุน เพื่อที่จะวางแผนการประกอบกิจการได้อย่างถูกต้อง และการทำทะเบียนประวัติโค (พท.1) ซึ่งเป็นประวัติใช้บันทึก การผสมเทียม การทำวัคซีน รวมถึงการเผ่าระวัง ตรวจสอบโรคเพื่อป้องกันต่างๆ จะเห็นได้ว่า บันทึกต่างๆ ที่ผู้ประกอบการไม่ได้ให้ความสำคัญ ล้วนแล้วแต่มีความจำเป็นกับกรมปศุสัตว์ และสหกรณ์โคนมทั้งสิ้น จึงควรมีวิธีสร้างแรงจูงใจให้ผู้ประกอบการทำการบันทึกอย่างต่อเนื่อง เช่น การเพิ่มราคารับซื้อน้ำนมดิบ หากมีการบันทึก โดยต้องส่งให้ทางสหกรณ์โคนมตรวจสอบการบันทึกเป็นรายเดือน เป็นต้น

บรรณานุกรม

กรมปศุสัตว์. (2557). *ยุทธศาสตร์โคนมฉบับสมบูรณ์*. ค้นเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2557, จาก

http://planning.dld.go.th/th/images/stories/section-17/policy-2/policy-2_6.pdf.

ดลใจ ธรรมนันท์. (2552). *การยอมรับมาตรฐานฟาร์มโคนมของเกษตรกรรายย่อย อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน*.

(การค้นคว้าแบบอิสระวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).

นพมาศ ชีรวิน. (2542). *จิตวิทยาสังคมกับชีวิต* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นิตารัตน์ ไพโรคนะสก. (2554). *คู่มือการตรวจประเมินมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงสัตว์ สำหรับคณะผู้ตรวจรับรอง ฉบับรวม 16*

ฟาร์มปศุสัตว์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

บุญเรียง ขจรศิลป์. (2534). *วิธีวิจัยทางการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: พิษณุพันธุ์นิต.

- ปรมินทร์ วิณิชชัยกุล. (2551). *โครงการสำรวจมาตรฐานฟาร์มโคนมและการผลิตน้ำนมดิบของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมรายย่อย เขตจังหวัดเชียงใหม่*. เชียงใหม่: คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประเสริฐ โพธิ์กาด. (2555). *การจัดการฟาร์มโคนมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี: กรณีศึกษาจังหวัดสุโขทัย*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ปาจริย์ คงแยม. (2551). *ผลการดำเนินงานธุรกิจฟาร์มโคนมของสมาชิกสหกรณ์โคนมหลังการได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มโคนมอำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พุทธรชาติ คาคตสนิท และคณะ. (2556). *สำรวจความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับมาตรฐานฟาร์มโคนมของเกษตรกรในจังหวัดนครสวรรค์*. พิษณุโลก: สำนักงานปศุสัตว์เขต 6 กรมปศุสัตว์.
- วิเชียร วงศ์นิชชากุล และคณะ. *หลักการตลาด* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- สำนักงานปศุสัตว์เขต 5. *ส่วนยุทธศาสตร์และสารสนเทศการปศุสัตว์*. (2557). *ยุทธศาสตร์โคนมในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน โดย สำนักงานปศุสัตว์เขต5*. ค้นเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2557, จาก <http://region5.dld.go.th/images/stories/p2556/str/strategie%20dairy.pdf>
- สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. (2557). *การปฏิบัติที่ดีสำหรับฟาร์มโคนม*. ค้นเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2557, จาก http://www.acfs.go.th/standard/download /GAP_dairycattle_farm.pdf
- สุชา จันทน์เอม และสุรางค์ จันทน์เอม. (2548). *จิตวิทยาเพื่อความสุขในการดำรงชีวิต* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- องค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย. (2557). *กำหนดฟาร์มโคนมไทย-เดนมาร์ก*. ค้นเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2557, จาก http://www.dpo.go.th/?page_id=16
- อชิป วัลไพจิตร. (2549). *ความคิดเห็นของข้าราชการสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ต่อระบบการควบคุมภายใน*. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).